

GIA ĐÌNH VỚI SỰ PHÁT TRIỂN KHẢ NĂNG GIAO TIẾP CỦA TRẺ MẪU GIÁO

VŨ TUYẾT LIÊN

Đại học Sư phạm - ĐHQGHN

1. Bản chất tâm lý của sự hình thành nhân cách trẻ em là quá trình chiếm lĩnh và biến đổi kinh nghiệm lịch sử xã hội loài người chứa đựng trong thế giới đối tượng (đồ vật, đồ chơi, những di sản văn hóa v.v...) và đặc biệt là ở người khác (người lớn, bạn bè cùng tuổi và người khác) thành kinh nghiệm của cá nhân. Bản thân việc chiếm lĩnh kinh nghiệm lịch sử xã hội của người nằm trong thế giới đối tượng cũng phải thông qua giao tiếp với người lớn hoặc bạn bè, chứ trẻ em tự mấy mò "thử và sai" trước đối tượng thì quá trình hình thành nhân cách trẻ em sẽ chậm đi và thiếu hụt rất lớn. Chính vì vậy mức độ và tốc độ phát triển nhân cách trẻ em phụ thuộc rất lớn vào phẩm chất cá nhân về giao tiếp - Khả năng giao tiếp với bạn bè của cha mẹ và các em. Trẻ càng nhanh chóng hòa nhập được vào giao tiếp nhóm bạn cùng và khác tuổi thì tốc độ và mức độ phát triển tâm lý càng phong phú và nhanh chóng. [1]

Khả năng giao tiếp bạn bè của trẻ em chịu sự chế ước của nhiều yếu tố: thể chất xã hội, trình độ sinh học và tâm lý của chính bản thân trẻ, nhà trường mầm non, yếu tố gia đình nơi trẻ sinh thành và lớn lên... Trong bài viết này đề cập đến ảnh hưởng của gia đình; và hẹp hơn nữa đề cập đến các yếu tố khác như: gia phong, gia thế, điều kiện kinh tế vật chất... mà chỉ phân tích đến một khía cạnh ảnh hưởng của bầu không khí tâm lý gia đình đến khả năng giao tiếp bạn bè của trẻ em.

Bầu không khí tâm lý gia đình là toàn bộ những sắc thái tâm lý hợp thành không khí gia đình chung, tạo ra nếp sống truyền thống, thói quen, sự hòa hợp hoặc không hòa hợp của các thành viên trong gia đình để đảm bảo sự tồn tại, phát triển của gia đình.

Bầu không khí tâm lý trong gia đình với sự phát triển giao tiếp của trẻ em được xem xét như sau:

1. Mối liên hệ nhân cách giữa các thành viên bố - mẹ - con cái trong gia đình.

1.1. Mối liên hệ của bố mẹ với nhóm giao tiếp bạn bè của con.

1.1.1. Mối liên hệ của bố mẹ với hoạt động vui chơi của con cái.

1.1.2. Mối liên hệ của bố mẹ trước hành vi phạm lỗi của con.

1.1.3. Mối liên hệ của bố mẹ với việc tạo điều kiện cho con cái tham gia các hoạt động chung của gia đình.

2. Khảo sát 108 gia đình (phụ huynh học sinh và trẻ em mẫu giáo 5-6 tuổi) thuộc các trường Từ Liêm và Gia Lâm (ngoại thành Hà Nội) cho thấy:

Bầu không khí tâm lý gia đình của trẻ em (tính bằng %)

Bầu không khí tâm lý	Thuận lợi		Bình thường		Không thuận lợi	
	SL	%	SL	%	SL	%
108 gia đình	48	44,5	28	25,9	32	29,6

Nhận xét:

Bầu không khí tâm lý của các gia đình trẻ em được khảo sát có sự phân hóa thành mức độ khác nhau: bầu không khí tâm lý thuận lợi chiếm 44,5%; bình thường 25,9% không thuận lợi 29,6%.

Đa số trẻ em được nghiên cứu sống trong bầu không khí tâm lý từ mức độ thuận lợi trở bình trở lên chiếm 70,4%.

Kết quả nghiên cứu cũng cho thấy: Bầu không khí tâm lý gia đình có ảnh hưởng to đến khả năng giao tiếp bạn bè của trẻ em. Bầu không khí tâm lý gia đình thuận lợi thì năng giao tiếp trên của trẻ phát triển cao và ngược lại bầu không khí tâm lý không thuận thì mức độ hòa nhập vào nhóm giao tiếp bè bạn của trẻ sẽ thấp hơn nhiều.

Gia đình có bầu không khí tâm lý thuận lợi có tới 83,4% trẻ em dễ hòa nhập vào tiếp cộng đồng bè bạn, chỉ có 16,6% hòa nhập ở mức bình thường, không có em nào khó hòa nhập được vào nhóm bạn bè. Các em luôn tự tin, cởi mở, năng động trong các qua giao tiếp, có nhiều bạn thân và dễ dàng thích nghi được với các quan hệ mới, trong trường mới; Bầu không khí tâm lý gia đình này có những nét nổi bật sau:

- Quan hệ cha - mẹ - con cái hòa thuận thương yêu nhau, cha mẹ thường xuyên dành thời chơi và nói chuyện với các con chiếm 89,2%; số gia đình ít dành thời gian cho con chỉ có 10,8%.
- Tôn trọng nhóm bạn bè của con và tạo điều kiện cho con mở rộng quan hệ bè bạn có 87,2%.
- Trước hành vi sai lầm của con, bố mẹ thường hỏi han, giải quyết các mâu thuẫn nhẹ nhàng và hợp lý chiếm 97,8%.
- Tạo điều kiện cho trẻ tham gia những công việc phù hợp trong gia đình có tới 89,2%, số gia đình đôi khi tạo điều kiện chỉ có 10,8%, không có gia đình nào cấm trẻ em tham gia công việc gia đình.
- Quan tâm tới đời sống tinh thần của trẻ (mua sách báo, tham quan...) chiếm 66,5% gia đình.

Gia đình có bầu không khí không thuận lợi (32 gia đình chiếm 29,6%): có tới 87,2% trẻ em khó hòa nhập vào nhóm giao tiếp bè bạn. Các em sống trong môi trường này thường ít cởi mở, thiếu tự tin, đặc biệt còn mặc cảm kém cỏi, thường chơi một mình hoặc hay cáu quậy phá trong các trò chơi, ít có bạn thân, các bạn không muốn kết nạp vào nhóm chơi và chơi chung. Các em sống trong các gia đình có bầu không khí tâm lý này có các nét nổi bật sau:

- Bố mẹ vì quá bận bịu vào công việc kiếm sống nên ít dành thời gian chơi với con nói chuyện với con chiếm 93,7%; trong đó, thậm chí có gia đình còn không dành thời gian chơi với con.
- Trước các hành vi lỗi lầm có đến 78,1% gia đình bố mẹ hay đánh mắng, ít quan tâm tới tìm nguyên nhân để giải quyết, dẫn trẻ đến chỗ ảm ức, tức tối tạo ra sự cục cằn hay gây đổ chính là nguyên nhân khiến trẻ khó hòa nhập với bạn bè trong vui chơi.

ến 89,2% gia đình trẻ em hoặc làm công việc chung một cách bắt buộc hoặc chơi tự do
nói không phải làm bất cứ việc gì v.v...

3. Như vậy tính chất bầu không khí tâm lý gia đình góp phần qui định mức độ phát
hả năng giao tiếp cộng đồng bè bạn của trẻ em. Vì vậy tạo ra mối quan hệ liên nhân
ót đẹp giữa bố - mẹ và con cái, sự quan tâm đúng mức của gia đình đến trẻ và nhóm
của trẻ, đến hoạt động vui chơi, khi trẻ em phạm lỗi có hành vi và cách ứng xử phù
ang tính giáo dục v.v... để hình thành không khí tâm lý gia đình hòa thuận là điều kiện
gia đình vô cùng quan trọng cho sự phát triển nhân cách trẻ em về mọi mặt: trí tuệ,
ức, giao tiếp... giúp trẻ em vừa dễ dàng lĩnh hội được các tri thức, kinh nghiệm của xã
lại, dễ dàng thích nghi với các quan hệ mới, môi trường mới, có tâm thế sẵn sàng đi
c tiểu học trong tương lai.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

m Minh Hạc . *Tâm lý học*. Tập 1. Nhà xuất bản Giáo dục, 1988.

Đào tạo học giáo dục con em trong gia đình. Ủy ban thiếu niên nhi đồng Trung ương, 1979.

Tâm lý học lứa tuổi và tâm lý học sư phạm. Hà Nội, 1995.

JOURNAL OF SCIENCE, Soc., Sci., t. XII, n^o2, 1996

THE FAMILY'S INFLUENCE ON THE COMMUNICATING ABILITY OF THE CHILDREN

VU TUYET LIEN

Teacher's Training College VNU

In effect, the studying result shows that characteristics of psychological atmosphere of
contribute to the development of the communicating ability with other people for the
en of the nursery school. In order to make possibilities developing both their
ality and communicating ability. All the families must pay attention to find an
phere of well - personnel various relationships between them and their parents. In
on, parents also care not only for them and their friends, but also their entertaining
ies. Even in some cases when the children make some mistake, their parents have a
le behaviours to them. That is a good opportunity to help children easily to be
inted with new social environment when the children set to a primary school in the